

Motion till riksdagen
2005/06:Sk372

av **Torkild Strandberg m.fl. (fp)**

Stärkande av tullens brottsbekämpning

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	1
Förslag till riksdagsbeslut	2
Motivering.....	2
Stärkt samverkan mot internationell brottslighet.....	3
Nya befogenheter att ingripa vid brott	4
Nyktethetskontroller	5
Samverkan mot brott.....	5

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om synen på tullen som en brottsbekämpande del av rättsväsendet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tullens befogenheter att arbeta över hela Sveriges territorium.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tullens befogenheter att ingripa mot människosmuggling, illegal invandring och människohandel.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tullens befogenheter att ingripa vid utförsel av stöldgods.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tullens möjlighet till identitetskontroll vid tullkontroll.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om samverkan mellan tullen och andra brottsbekämpande myndigheter.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tullens möjligheter att använda polisens register.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tullens möjligheter att ingripa mot misstänkt terrorism, stöldverksamhet, illegal spelverksamhet och penningtvätt.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tullens möjligheter till självskydd.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utredning om hur tullens brottsbekämpande del skall bli en självklar del av rättsväsendet.

Motivering

Tullen spelar en avgörande roll i kampen mot narkotikan och den gränsöverskridande brottsligheten. Under 2004 gjorde den svenska tullen omkring 1 670 narkotikabeslag. Detta motsvarar en minskning med 47 procent mot föregående år. Samtidigt har mängden beslagtagna narkotika i många fall ökat (se tabell).

Preparat	2002	2003	2004	Förändring 2002–2004
Cannabis (g)	52 5742	529 945	610 920	+16 %
Kat (kg)	5 163	8 335	8 989	+74 %
Opium (g)	10 780	10 780	18 093	+68 %
Amfetamin (g)	147 330	181 080	194 540	+32 %
Antal beslag	3 042	2 459	1 670	-45 %

Detta visar att tullens strategi att prioritera den storskaliga och organiserade smugglingen givit resultat. Samtidigt måste närvaron och ingripandena i det normala resandeflödet utökas. Risken för upptäckt avhåller många från att försöka föra in narkotika i Sverige för eget bruk.

Folkpartiet liberalerna anser att tullen behöver förstärkta ekonomiska resurser för att ges rimliga förutsättningar att verka, utvecklas och moderniseras. För att bekämpa smugglingen och annan gränsöverskridande brottslighet räcker det dock inte med ökade resurser. Tullverket behöver också redskap som stärker möjligheterna och kapaciteten att ingripa mot främst narkotikasmuggling, den organiserade brottsligheten och det förstärkta terroristhotet. Tullens fulla potential i kampen mot sådan brottslighet måste bli tydlig. Det handlar främst om tullens behov av befogenheter att ingripa vid misstanke om brott, men även möjligheterna till samverkan med andra brottsbekämpande myndigheter.

Stärkt samverkan mot internationell brottslighet

EU:s utvidgning har förändrat förutsättningarna för ett effektivt gränsskydd. De nya medlemsstaternas inträde i EU innebär ökade möjligheter att bekämpa och pressa tillbaka kriminalitet och korruption.

Både tullen och polisen bedömer dock att kriminaliteten och smugglingen från de nya medlemsländerna kommer att öka om inget görs. Detta hänger bl.a. samman med att möjligheterna till kontroll förändrats genom utvidgningen. Det ökande resandet och handelsutbytet, med fler handelsvägar, är positivt. Dock kan man befara att antalet smugglingsförsök kommer att öka liksom annan gränsöverskridande brottslighet. Därför är det djupt otillfredsställande att den permanenta tullnärvaron försvunnit på stora delar av Östersjökusten, inklusive Gotland.

EU-utvidgningen förstärker kraven på ett förändrat arbetssätt inom tullen. Fokus måste, vid sidan av en ökad närvaro vid gränsen, än tydligare ligga på underrättelsearbete och informationsinhämtning. Ett viktigt inslag i detta är förslaget om ett nationellt underrättelsecentrum (NUC) som framförts i Mobilisering mot narkotikas rapport "Organiserad kriminalitet, grov narkotikabrottslighet" (2004). Förslaget innebär att svenska myndigheter tätare ska samordna sina underrättelseuppgifter. Avsikten är att representanter från underrättelseverksamheten inom polis och tull samt representanter från andra myndigheter, såsom Säkerhetspolisen, Ekobrottsmyndigheten, Kriminalvårdsstyrelsen, Skatteverket och Kustbevakningen, sitter samlokaliserade genom s.k. sekondering. Vi menar att detta är en nödvändig åtgärd för att kunna bedriva ett effektivt underrättelsearbete. Ett nationellt underrättelsecentrum skulle kunna motverka de "stuprörsstrukturer" som finns inom de svenska brottsbekämpande myndigheterna. Ett annat inslag i ett utökat underrättelsearbete kan vara att förstärka Tullverkets internationella närvaro. Detta kan t.ex. ske genom att fler svenska sambandsmän än idag placeras ut i länder/regioner som bedöms som intressanta från smugglingssynpunkt.

Fel! Okänt namn på

Nya befogenheter att ingripa vid brott

Det är en huvuduppgift för den svenska tullen att förhindra införsel av narkotika till Sverige eftersom det i slutändan handlar om svenska flickors och pojkers överlevnad och framtid. Varje beslag, stort eller litet, som tullen gör räddar liv och sparar pengar. Tullen måste ges utökade befogenheter för att med full kraft kunna motverka narkotikasmugglingen. Vid Sveriges EU-inträde 1995 förändrades villkoren för tullens arbete. Sedan den 25 mars år 2001 deltar Sverige operativt i Schengensamarbetet. Detta innebär att Sverige inte längre har någon personkontroll vid s.k. inre gräns. För att den fria rörligheten för personer inte ska utnyttjas av gränsöverskridande brottslingar innefattar Schengenavtalet en rad s.k. kompensatoriska åtgärder, t.ex. polis-samarbete och rättsligt samarbete.

Tullverket är huvudansvarigt för varukontrollen vid gränsen. Vid gräns mot tredje land får tullen göra slumpmässiga kontroller. Vid gräns mot annat EU-land får tullen inte göra slumpmässiga kontroller, utan kontrollen måste baseras på ett selektivt urval.

Tullverkets personal finns vid gränsen. I sitt arbete upptäcker eller misstänker tulltjänstemannen ofta olika slag av brottslig verksamhet. Tullen kan anmäla sådana observationer till polisen. Någon plikt att göra sådan anmälan föreligger dock inte. Inte heller har tullen möjlighet att kvarhålla den resande.

Att inte använda tullens fulla potential i bekämpandet av en ofta grov och organiserad brottslighet är ett slöseri med resurser. Tullverket måste i samverkan med andra länders motsvarande myndigheter effektivisera normal export- och importverksamhet från vanliga företag via främst rationell IT-behandling och kontroll, så att legal handel underlättas. Detta medför att allt mer av verkets resurser kan koncentreras till ingripande- och spaningsverksamhet vad gäller narkotika och andra droger. För att stärka den svenska tullens verksamhet och trovärdighet krävs en rad samverkande åtgärder. Tullen bör ha befogenhet att ingripa mot smuggling över hela Sveriges territorium. Danmark, Frankrike och Tyskland har valt en modell där tullmyndigheterna har möjlighet att genomföra tullkontroll över hela territoriet, medan Sverige och Storbritannien valt att genomföra kontroller vid gränsen. Ett system med möjlighet till tullkontroll över hela territoriet skulle medföra en smidigare gränspassage för det legala handelsflödet. Vid ett tillslag inne i landet skulle sannolikt en större del av en kriminell organisation kunna lagföras, än vad som är fallet vid ett motsvarande tillslag vid gränsen.

Tullens befogenheter bör utvidgas att även gälla ingripande vid misstanke om människosmuggling och illegal invandring, människohandel för sexuella ändamål samt vid misstanke om utförsel av stöldgods.

För att effektivt kunna använda tullens register bör befogenhet att begära legitimation vid tullkontroll införas. Dessa utökade befogenheter får inte hindra en smidig och snabb gränspassage för den legala trafiken. De utökade befogenheterna ska uteslutande användas då det finns anledning att göra ett selektivt urval.

Tullen ingriper ofta mot människor som deltar i grov, organiserad brottslighet. För den organiserade brottsligheten står stora ekonomiska intressen på

spel när tullen ingriper. Tullverket måste därför få möjlighet att beväpna sin personal i självskyddande syfte, t.ex. måste de oklarheter som föreligger om tulltjänstemans rätt att bära batong snarast undanröjas.

Nyktethetskontroller

Folkpartiet vill att tulltjänstemän, som vid tullkontroll påträffar en förare som är misstänkt berusad, i stort sett ska ha samma befogenheter som polisen. Tulltjänstemän ska alltså själva kunna genomföra en nyktethetskontroll. Riksdagen beslutade 2004 om en ny lag som ska ge polisen möjlighet att tillfälligt omhänderta egendom för att förhindra trafiknyktethetsbrott (prop. 2003/04:159). Om det finns risk för att rattfylleribrott kommer att begås, får polisen tillfälligt ta ifrån en person bilnycklarna eller annat som behövs för färden. Polisen kan också omhänderta själva fordonet. Vi tycker att även tulltjänstemän ska kunna omhänderta nycklarna under samma förutsättningar som polisen.

De befogenheter som vi vill ge tullen ska inte innebära att tulltjänstemän övertar polisens ansvar för nyktethetskontroller vid gränsen. Däremot måste tulltjänstemän själva kunna ingripa direkt om de vid tullkontroll misstänker att en förare är berusad.

I kampen mot rattfylleriet har vi inte råd med dagens ineffektiva situation vid våra gränskontroller.

Samverkan mot brott

Utöver ovanstående befogenheter krävs en rad insatser. Gränsskyddet inom tullen måste tydligt definieras som en brottsbekämpande del i rättsväsendet. Tullen måste få ökade möjligheter att samverka både med andra länders tullmyndigheter och med svensk polis i syfte att samordna insatserna mot misstänkt narkotikasmuggling och annan illegal verksamhet. Tullen, polisen och kustbevakningen bör på alla nivåer samverka kring bekämpandet av den grova brottsligheten. Detta gäller framförallt de olika myndigheternas analys- och underrättelseverksamhet, men även det rent operativa samarbetet bör utvidgas. Ett exempel där samarbetet bör utvidgas gäller tillgången till polisiära register. Samverkan, inte minst på informationsområdet, mellan tullen, polisen och Kustbevakningen måste stärkas. Tullen bör få större tillgång till polisens underrättelseregister, där data om misstänkta farlighet, våldsbenägenhet, vapeninnehav och stöldbrott lagras. Tullens och polisens kommunikationsnät bör så långt som möjligt samordnas. Tullens och polisens anställda har ett behov av utbildning i frågor som rör samverkan mellan tull och polis.

Tullen bör, mot bakgrund av förändrad och mer gränsöverskridande brottslighet, få ökade befogenheter att ingripa mot stöldverksamhet, människohan-

Fel! Okänt namn på

del, illegal spelverksamhet, utpressning, rån samt tvättning av pengar som erhållits via illegal verksamhet i Sverige eller andra länder.

Det växande globala terrorhotet innebär även det en ny uppgift för tullen. Nästan all terrorism har gränsöverskridande inslag. Det finns även starka skäl att anta att gränsöverskridande, organiserad brottslighet inte sällan finansierar terroristverksamhet. Tullen har därför en given roll att spela i de samlade insatserna för att bekämpa terrorismen. Tullens möjligheter, uppgifter och befogenheter för att delta i terroristbekämpningen måste därför klarläggas.

Tullens befogenheter bör utvidgas att omfatta även terroristbekämpning. Detta kommer att ställa krav på utbildning för Tullverkets personal i att identifiera och agera mot terrorism.

Tullens verksamheter är indelade i två huvudkategorier: brottsbekämpning och insamlandet av tull, skatt och andra avgifter. Tullverket sorterar under regeringens finansdepartement och riksdagens skatteutskott. Brottsbekämpande uppgifter tillhör normalt Justitiedepartementet och justitieutskottet. Ofta påtalas att det är en fördel att tullens uppbördsdel och kontrolldel finns i samma organisation. Samtidigt är det svårt att bortse från att tullens brottsbekämpande del inte alltid ses som en självklar del av rättsväsendet. Därför bör man snarast se över vilka åtgärder som behöver vidtas för att tullens kontrolldel ska bli en självklar och fullvärdig del i brottsbekämpningen.

Stockholm den 30 september 2005

Torkild Strandberg (fp)

Johan Pehrson (fp)

Jan Ertsborn (fp)

Cecilia Wigström (fp)

Anna Grönlund Krantz (fp)

Anne-Marie Ekström (fp)

Karin Granbom (fp)

Helena Bargholtz (fp)

Gunnar Andrén (fp)

Karin Pilsäter (fp)

Carl B Hamilton (fp)